

Przedmowa

Artykuły i materiały zgromadzone w niniejszym tomie przedstawiają historię i obecny profil badań prowadzonych w Instytucie Filologii Orientalnej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Część poświęconą historii Instytutu wzbogacają biogramy i fotografie profesorów i wykładowców – Mistrzów, którzy już odeszli. Niektóre z prezentowanych tu tekstów zostały wygłoszone podczas konferencji „Azja i Bliski Wschód XXI – Paradygmaty tradycji i nowoczesności”. Do tej grupy zostały dołączone inne artykuły dostarczające pełniejszych informacji o charakterze i przedmiocie badań naukowych w poszczególnych zakładach i katedrach IFO UJ.

Konferencja odbyła się 5 listopada 2009 roku, a upamiętniała dziewięćdziesiątą rocznicę założenia Katedry Filologii Orientalnej, której tradycje kontynuuje dzisiaj nasz Instytut.

Ponad dziewięćdziesiąt lat temu w Uniwersytecie Jagiellońskim powstała Katedra Filologii Orientalnej, jednostka powołana do badań nad językami, literaturą i kulturą krajów orientalnych. Znacznie wcześniej, bo już na początku XIX wieku, nauczano w Krakowskiej Alma Mater języków: arabskiego, tureckiego, perskiego i sanskrytu, odbywały się też wykłady z literatur orientalnych. Nauczanie języka hebrajskiego i biblistyka mają jeszcze dłuższą tradycję. W 1893 roku utworzono Seminarium Sankrytu. W 1919 roku zaistniał jednak ośrodek orientalistyczny umożliwiający podejmowanie wieloaspektowych badań, dla których punktem wyjścia była znajomość języków orientalnych. Katedra zarówno w okresie przedwojennym, jak i po wojnie gromadziła wybitnych uczonych, począwszy od jej twórcy, profesora Tadeusza Kowalskiego, a następnie profesorów: Tadeusza Lewickiego, Heleny Willman-Grabowskiej, Andrzeja Czapkiewicza, Tadeusza Pobożniaka i wielu innych naszych Mistrzów i Nauczycieli. To oni otworzyli przed nami różne możliwości, jakie może dać rzetelna znajomość języków orientalnych, którą teraz my przekazujemy naszym uczniom. W 1972 roku na skutek reorganizacji w strukturach uczelni Katedra została przekształcona w Instytut Filologii Orientalnej. Pierwszy dyrektor IFO UJ prof. Tadeusz Lewicki stworzył ośrodek naukowy z szerokim programem badawczym obejmującym języki, kraje i kultury całej Azji – od Dalekiego Wschodu po Azję Zachodnią i Południową, a także Czarną Afrykę. W ramach Instytutu utworzono wówczas Zakłady: Arabistyki, Iranistyki oraz Turkologii; kontynuowano także badania w dziedzinie afrykanistyki oraz w zakresie źródeł orientalnych i numizmatyki. W 1973 roku w strukturę Instytutu włączono także kontynuujący chlubne trady-

cje Katedry Sanskrytu Zakład Indianistyki. Obecnie w skład IFO UJ wchodzi następujące jednostki: Katedra Arabistyki, Zakład Indianistyki, Zakład Iranistyki, Zakład Japonistyki i Sinologii, Zakład Turkologii, Katedra Językoznawstwa Afroazjatyckiego, Pracownia Źródeł Orientalnych i Numizmatyki, Pracownia Interdyscyplinarnych Badań Eurazjatyckich, Katedra Języków Azji Środkowej i Syberii, Pracownia Studiów Kurdyjskich.

Pracownicy IFO znają różnorodne języki i specjalizują się w takich jak: arabski i jego dialekty (np. syryjski, jordański, egipski), maltański, berberski, suahili, języki kuszyckie, hebrajski, kurdyjski, perski, awestyjski, staroperski, pahlawi, ormiański, paszto, dari, hindi, urdu, sanskryt, wedyjski, tamili, malajalam, turecki, jakucki, baszkirski, tuwiński, karaczajsko-bałkarski, dołgański, japoński, chiński, koreański, gruziński. Oczywiście nie zawsze można jednocześnie uruchomić wszystkie kursy czy wykłady dotyczące tak licznych języków, zwłaszcza tych rzadkich, ale staramy się reagować, gdy sytuacja polityczna sprawia, że wiedza o danym regionie i języku staje się potrzebna. Wtedy na wykładach oprócz naszych studentów pojawiają się studenci z całego Uniwersytetu. W Instytucie są prowadzone nie tylko badania nad orientальnymi językami i literaturami, ale nad historią poszczególnych kręgów kulturowych, religiami, systemami filozoficznymi, sztuką, zagadnieniami politycznymi i społecznymi. Wielu z naszych pracowników to nie tylko filolodzy-orientaliści z wykształcenia, ale również historycy czy filozofowie. W ciągu wielu lat swojej działalności Instytut Filologii Orientalnej nawiązał i utrzymuje kontakty naukowe z instytucjami naukowymi na całym świecie. Wszyscy nasi pracownicy studiowali lub odbywali staże zagraniczne na uczelniach europejskich oraz w krajach, których kulturę badają. Także studenci Instytutu Filologii Orientalnej korzystają z możliwości stypendialnych stwarzanych przez program Erasmus (Instytut ma kilkanaście umów z głównymi europejskimi ośrodkami orientalistycznymi) i umowy z uczelniami w krajach arabskich, Indiach, Turcji, Japonii, Chinach. Do nas również przyjeżdżają zagraniczni studenci oraz prowadzą u nas wykłady gościnne profesorowie z całego świata. I bywa, że utrwala się nie tylko kontakty naukowe, ale także rodzi się fascynacja Krakowem i kulturą polską. Prof. Rajendran, *visiting professor* w Zakładzie Indianistyki w roku akademickim 2007/2008, wkrótce po powrocie do macierzystego indyjskiego stanu Kerala, opublikował w „Malayalam Manorama”, liczącym się na południu Indii dzienniku, mającym ponad 16 milionów czytelników, artykuł o Uniwersytecie Jagiellońskim i urodzie miasta, w którym ten uniwersytet się znajduje. Nie był to jedyny artykuł Profesora poświęcony Polsce.

Prowadzimy w Instytucie filologiczne studia licencjackie i magisterskie, a także od roku 2000 studia licencjackie w zakresie kulturoznawstwa. Z roku na rok przyjmujemy coraz większą liczbę studentów, a studia filologiczne o specjalności japonistyka cieszą się największą popularnością wśród kierunków proponowanych w ofercie dydaktycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Obecnie w IFO kształcą się ponad pięciuset studentów. Pod opieką pracowników IFO pracuje

kilkunastu doktorantów. Nasi absolwenci wykorzystują różne możliwości, aby spożytkować wiedzę, którą zdobyli, studiując u nas.

Konferencję Jubileuszową zaszczylicili swoją obecnością prof. dr hab. Michał du Vall, Prorektor UJ ds. polityki kadrowej i finansowej, Pani Dziekan Wydziału Filologicznego UJ prof. dr hab. Marcela Świątkowska, dziekan Wydziału Filologicznego UW, prof. dr hab. Jolanta Sierakowska-Dyndo, dziekan Wydziału Orientalistycznego UW, dr hab. Zofia Berdychowska, prodziekan Wydziału Filologicznego UJ, prof. dr hab. Maria Kłańska, dyrektor Instytutu Filologii Germańskiej i wielu innych miłych gości z innych ośrodków i współpracujących instytucji.

Pojawili się emerytowani pracownicy Instytutu Filologii Orientalnej UJ, a wśród nich dyrektor IFO i wieloletni kierownik Zakładu Turkologii – prof. dr hab. Stanisław Stachowski. Nie zabrakło absolwentów Instytutu Filologii Orientalnej z różnych roczników. Pomiędzy nimi znalazł się gość honorowy, absolwent pierwszego powojennego rocznika, dr Czesław Srzednicki, który przywołał w swoich wspomnieniach pierwsze lata istnienia krakowskiej, powojennej orientalistyki. Była to cenna obecność oraz odnowienie więzów z uczelnią i macierzystym Instytutem. Nie mogło zabraknąć i nie zabrakło przedstawicieli obecnie kształcących się u nas studentów. Nie wszyscy zaproszeni mogli przybyć mimo najszczerzych chęci. Profesor Mikołaj Melanowicz i profesor Danuta Stasik z UW przesyłali najlepsze życzenia dla Instytutu i pracowników. Nasi emerytowani pracownicy prof. Krystyna Pisarkowa i dr Alicja Małecka, a także nieobecna w tym szczególnym dniu Pani Prodziekan Wydziału Filologicznego UJ Elżbieta Górską przekazały pozdrowienia dla pracowników i studentów. Absolwent indianistyki, prof. Piotr Kłodkowski, ambasador RP w New Delhi napisał:

Ogromnie żałuję, że nie mogę uczestniczyć w takiej wspaniałej uroczystości. Składam serdeczne gratulacje i życzenia wszystkim Państwu Orientalistom!

Konsul Generalny RP w Bombaju, pan Janusz Byliński, absolwent arabistyki dodał:

Z tej miłej okazji życzę wszystkiego najlepszego Instytutowi, wszystkim Pracownikom, w tym moim dawnym Kolegom.

Kolejne pokolenia absolwentów opuszczają mury IFO, pojawiają się nowi studenci. Kadra naukowa rozwija się i doskonali. Pracownicy IFO publikują wyniki swoich badań w czasopismach krajowych oraz zagranicznych i każdego roku wydają kilkanaście książek. Są u nas wydawane czasopisma będące forum dla orientalistów polskich i zagranicznych, a mianowicie: „*Studia Etymologica Cracoviensia*” i „*Cracow Indological Studies*” oraz serie wydawnicze *Studia Turcologica Cracoviensia* i *Miscellanea Eurasiatica Cracoviensia*. Ze środowiskiem krakowskich orientalistów związane jest również czasopismo PAN „*Folia Orientalia*”, ukazujące się od ponad pięćdziesięciu lat. Czasopismo to powstało w 1959 roku z inicjatywy profesora Tadeusza Lewickiego. Ponadto nasi studenci i dok-

toranci publikują swoje prace w dwóch czasopismach wydawanych przez koła naukowe działające przy Instytucie. Myślę więc, że jest tak, jak mogliby życzyć sobie nasi znakomici poprzednicy – decyzja, aby 90 lat temu powołać do życia Katedrę Filologii Orientalnej, wydaje plony.

*Lidia Sudyka
dyrektor Instytutu Filologii Orientalnej
(kadencja 2008–2012)
Kraków, listopad 2010 roku*

Postscriptum

Konferencja Jubileuszowa w 90-lecie Instytutu Filologii Orientalnej UJ „Azja i Bliski Wschód XXI – Paradygmaty tradycji i nowoczesności” okazała się ostatnią okazją do spotkania z dr. Markiem Smurzyńskim i wysłuchania Jego jak zwykle dogłębnie przemyślanego i znakomicie zaprezentowanego referatu. W grudniu 2009 roku dr Smurzyński zmarł po długiej chorobie.

*Drogi i miły pan orientalistki i Panowie
Orientaliści dziękuję za pamięć i zaproszenie
na konferencję jubileuszową! Bardzo chętnie bym
na nią pospieszył, gdyby nie fatalnie pogodny, że użasnę
gdy się to wydarzenie dzieje – a gdzie daleko: w Dublinie
na konferencji EFNIL, jak zawsze się to mała tego dnia (a raczej
tych dni) odbywa. Naprawdę szczerze żałuję tej kolizyjności.
Życzę udanej konferencji Państwu Orientalistom i bardzo
serdecznie pozdrawiam Wszystkich Państwa
Krystyna Pisarkowa*

Także słowa skreślone ręką profesor Krystyny Pisarkowej okazały się ostatnią od Niej wiadomością adresowaną do społeczności IFO. Pani Profesor zmarła 27 lutego 2010 roku.

Z Ich odejściem zamknął się kolejny rozdział historii Instytutu Filologii Orientalnej.

***

Od kwietnia 2011 roku Instytut nosi nazwę Instytutu Orientalistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego.